

Ägarstyrnings- rapport

Januari-juni 2017

Ägaransvar för att skapa värde

Vi ska alltid agera med syfte att uppnå bästa möjliga avkastning till fondernas andelsägare med hänsyn tagen till fondernas placeringsinriktning och målsättning. Det ägarinflytande som kommer med fondernas aktieinnehav ska främja dessa mål.

Länsförsäkringar AB-koncernens direktägarande i börsnoterade aktier sker i stort sett uteslutande genom de fonder som förvaltas av Länsförsäkringar Fondförvaltning (i fortsättningen 'Fondbolaget').

Vårt ägarengagemang sker i första hand i svenska bolag där vi är stora ägare. Fondbolaget förvaltar aktier i svenska bolag till ett värde av 39,5 miljarder kronor per 30 juni 2017. Det innebär att Fondbolaget är den 35:e största ägaren på Stockholmsbörsen. Jämfört med många andra institutionella ägare är portföljen relativt spridd med innehav i 245 olika bolag. Fondbolagets innehav återfinns ofta en bit ned på ägarlistorna i börsbolagen med undantag för fastighetssektorn där Länsförsäkringar genom Länsförsäkringar Fastighetsfond är en av de största ägarerna i flera bolag.

Under 2017 inledde Fondbolaget ett arbete med att rösta på utländska bolagsstämmor. Initialt har Fondbolaget prioriterat att rösta på bolagsstämmor i amerikanska bolag enligt de kriterier som anges nedan.

Ägarstyrningsarbetet bygger på Länsförsäkringar AB-koncernens ägarpolicy. Fondbolagets ägarstyrning sker i praktiken på flera sätt. I Sverige röstar vi på årsstämmor och extra bolagsstämmor och vi närvarar med en egen representant. I Sverige ingår vi även i valberedningar. Utomlands röstar vi elektroniskt, genom proxy voting.

Vi röstar på bolagsstämmor

Vi deltar normalt sett på årsstämmor och extra bolagsstämmor i svenska bolag där Fondbolaget:

- Ingår i valberedningen
- Tillhör röstmässigt en av de tre största ägarerna
- Kontrollerar mer än 3 procent av rösterna
- Bolaget är ett av Fondbolagets tio största innehav mätt i kronor
- Eller då det finns särskilda skäl att bevaka fondandelsägarnas intressen.

Av resursskäl har innehav där fondernas samlade ägande understiger 100 miljoner kronor lägre prioritet.

Vi röstar på årsstämmor och extra bolagsstämmor i våra 30 största innehav på den amerikanska marknaden om en hållbarhetsfråga finns med i kallelsen till stämman.

Stämamosäsongen 2017

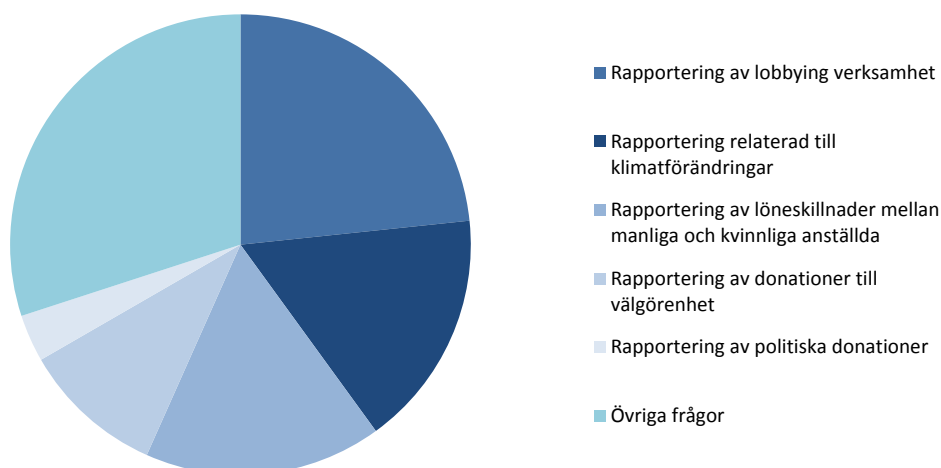
Under stämamosäsongen 1 juli 2016 till 30 juni 2017 röstade Fondbolaget på 37 (34) årsstämmor och extra bolagsstämmor i svenska bolag samt på 15 (1) årsstämmor i utländska bolag. Röster avlades för samtliga bolag som uppfyllde ovanstående röstningskriterier utom i två bolag på grund av resursskäl och att innehaven understeg 100 miljoner kronor.

Inför bolagsstämmorna förde vi en dialog med flera bolag om incitamentsprogram till ledande befattningshavare, bemyndiganden för nyemissioner och återköp av aktier. I flera bolag ifrågasatte vi bemyndiganden om nyemissioner. I några fall var villkoren för bemyndiganden om nyemissioner som styrelsen föreslog för omfattande och inte i linje med vår ägarpolicy (Amasten Holding, Sagax och FastPartner) och i ett fall ansåg vi att kapitalanskaffningen skulle kunna ske på annat sätt (Kungsleden).

I fallet Sagax framförde Fondbolaget kritik mot förslaget på en extra bolagsstämma i oktober 2016 och bad styrelsen se över bemyndigandet inför nästa bolagsstämma. Fondbolaget röstade också nej till förslaget på årsstämman i maj när samma förslag kom upp igen utan att styrelsen tagit hänsyn till kritiken. I fallet FastPartner framförde Fondbolaget en liknande kritik på årsstämman dock gjorde bolaget klart att de skulle se över förslaget till nästa år. Amasten Holding AB hade ett bemyndigande om nyemission som även det var för brett. Trots det valde Länsförsäkringar att rösta för styrelsens förslag på grund av att bolaget är så litet att en begränsning skulle innebära att en nyemission i kronor skulle vara liten. Bolaget befinner sig i en tillväxtfas och en nyemission är ett sätt för bolaget att skapa tillväxt. I fallet Kungsleden röstade Fondbolaget nej till styrelsens förslag om nyemission eftersom vi bedömde att den föreslagna emissionen inte var nödvändig och inte skulle gynna aktieägarna. Fondbolaget hade hellre sett att investeringar finansierades med minskad utdelning, försäljning av vissa fastigheter, utgivande av obligationer, preferensaktier eller banklån.

I utländska bolag röstade Fondbolaget främst för aktieägarförslag som syftar till att stärka bolagens transparens inom hållbarhetsområdet.

Temat på de hållbarhetsrelaterade aktieägarförslag som Fondbolaget röstade för framgår av diagrammet nedan.

Övriga frågor i diagrammet ovan:

- Öka mångfalden i bolagets styrelse och högsta ledning. (Apple)
- Publicera en rapport över förbättrad riskhantering och kontrollprocesser. (Wells Fargo)
- Anta en global policy rörande ursprungsbefolkningars rättigheter. (Wells Fargo)
- Inkludera hållbarhet i prestationsmålen för ledande befattningshavare. (Amazon)
- Inrätta en policy för utfasning av medicinsk antibiotika hos bolagets köttleverantörer. (McDonalds)
- Utfärda en rapport som utvärderar de negativa miljöeffekterna på marint liv och människor till följd av bolagets användning av polystyren-skumkoppar. (McDonalds)
- Analysera potentiella effekter på bolagets verksamhet utifrån klimatförändringsscenarier. (Chevron)
- Tillsätta minst en oberoende styrelseledamot med kompetens och erfarenhet inom miljöfrågor. (Chevron)

Deltagande i valberedningar

Fondbolaget är genom fonderna stora ägare i ett flertal bolag, framförallt i fastighetsbolag. Genom att delta i valberedningar har vi möjlighet att påverka antalet styrelseledamöter, styrelsens sammansättning, styrelseledamöters arvoden, revisorer, revisorsarvoden och principer för utseende av valberedning

Vid nominering av styrelse tar vi hänsyn till kompetensbredd, mångfald och tillgänglig tid hos potentiella styrelseledamöter. Vi arbetar aktivt för att nå en jämn könsfördelning i styrelser. Även styrelsens storlek tas i beaktande i syfte att hålla nere antalet ledamöter i de fall bolagets komplexitet inte kräver annat. Vi lägger även fokus på styrelsens ordförande och den roll denne spelar för styrelsens arbete. Förslag till arvode för styrelsearbete ska spegla ledamöternas arbetsinsats och ansvar och ska vara skäliga och marknadsmässiga. Relationen mellan arvode till styrelsens ordförande och övriga ledamöter ska vara rimlig, men samtidigt spegla det extra arbete en ordföranderoll innebär. Särskilt arvode för utskottsarbete ska utgå utifrån bedömd arbetsinsats och ansvar.

Inför årsstämmorna 2017 ingick Fondbolaget i 13 (13) valberedningar på Stockholmsbörsen. Alla utom Nexam Chemicals är verksamma inom bygg- eller fastighetssektorn. Nya valberedningar var JM, Nexam Chemicals, D. Carnegie & Co och Stendörren. Fondbolaget har varit ordförande för valberedningen i Amasten Holding, NP3 Fastigheter och Kungsleden. Femton nya ledamöter valdes in varav sex var kvinnor. I tre bolag valdes inga nya ledamöter (Amasten, Nexam Chemical och Wihlborgs).

Andelen kvinnor i bolagen där Fondbolaget ingick i valberedningar ökade från 41 till 43 procent vid årsstämmorna 2017. Även om ökningen var liten mellan 2016 och 2017 så är det värt att notera att vi har deltagit i flera av bolagens valberedningar under en längre tid och sett över denna tidsperiod har andelen kvinnor ökat kraftigt i

bolag där Fondbolaget har ingått i valberedningarna. För Stockholmsbörsen som helhet ökade andelen kvinnor från 31 till 33 procent¹. Nedan är en sammanfattande tabell som visar andelen kvinnor de senaste åren.

Då Fondbolaget ingått i olika bolags valberedningar från år till år är det mest relevant att jämföra andelen kvinnor efter årsstämman med före årsstämman samma år. Att förändra styrelsesammansättningen är ett långsiktigt arbete. Fondbolaget träffar och intervjuar regelbundet personer som skulle kunna vara potentiella styrelseledamöter. Personer i ledande positioner i börsnoterade bolag med erfarenhet och kompetens från fastighetsförvaltning, projektering, finansiering, digitalisering och hållbarhet har varit av särskilt intresse.

	Andel kvinnor före årsstämman, %	Andel kvinnor efter årsstämman, %
2014	24	27
2015	34	41
2016	36	42
2017	41	43

Tabell 1. Andel kvinnor före och efter årsstämman i de bolag där Fondbolaget varit representerade under åren 2014-2017.

Bolag	2017 antal kvinnor	2017 andel kvinnor, %	2016 antal kvinnor	2016, andel kvinnor	2017 ersättning, kr	2016 ersättning, kr
Amasten Holding	1 av 4	25%	2 av 6	33%	680 000 kr	800 000 kr
Catena	3 av 7	43%	2 av 6	33%	2 940 000 kr	750 000 kr
Corem Property Group	2 av 5	40%	2 av 5	40%	960 000 kr	850 000 kr
D. Carnegie & Co	2 av 7	29%	1 av 5	20%	750 000 kr	1 200 000 kr
Fabege	4 av 8	50%	4 av 8	50%	2 350 000 kr	2 350 000 kr
FastPartner	2 av 5	40%	3 av 5	60%	910 000 kr	800 000 kr
Hemfosa	4 av 7	57%	3 av 6	50%	1 600 000 kr	1 250 000 kr
JM	3 av 7	43%	3 av 7	43%	3 380 000 kr	3 380 000 kr
Kungsleden	5 av 7	72%	4 av 7	57%	2 315 000 kr	2 170 000 kr
Nexam Chemicals	1 av 4	25%	1 av 4	25%	550 000 kr	550 000 kr
NP3 Fastigheter	2 av 6	33%	3 av 7	43%	1 150 000 kr	1 075 000 kr
Stendörren Fastigheter	2 av 6	33%	1 av 6	17%	1 385 000 kr	1 305 000 kr
Wihborgs	3 av 7	43%	3 av 7	43%	1 000 000 kr	905 000 kr
	34 av 80	43%	32 av 79	41%	19 970 000 kr	17 385 000 kr

Tabell 2. Antal kvinnor, andel kvinnor och ersättningar i de valberedningar Fondbolaget varit representerade i valberedningen inför årsstämman 2017.

De totala arvoden i de bolag där Fondbolaget ingick i valberedningen ökade med ca 2,6 miljoner kronor. Arbetande styrelseordförande i Catena bidrog till ökningen. Exklusive det arvodet ökade de totala arvoden med cirka 0,8 miljoner kronor.

¹ Statistik könsfördelning 2017-06-10, Kollegiet för svensk bolagsstyrning

Röstningsöversikt

Bolagsstämmor 2016-07-01 till 2017-06-30

Bolag	Datum	Årsstämma (AGM) eller extra bolagsstämma (EGM)	Fondbolaget ingick i valberedningen	Fondbolaget röstade för valberedningens och styrelsens samtliga förslag och rekommendationer	Fondbolaget röstade för valberedningens och styrelsens förslag förutom nedan angivna punkter där vi röstat emot eller avstått	Fondbolaget röstade för aktieägarförslag	Kommentarer
Inwido	2016-08-26	EGM	-	X	-	-	Då flera ur koncernledningen inte kunde delta i incitamentsprogrammet som beslutades 2016 till följd av att de var insiders behövde programmet beslutas en gång till. Detta program bedöms inte spåda ut aktiekapitalet mer än om det gamla programmet hade kunnat utnyttjas.
Bonava	2016-09-26	EGM	-	X	-	-	Införande av ett aktiebaserat incitamentsprogram för ledning och nyckelpersoner. Vi ställde frågor rörande målen som behövde uppnås för att få tilldelning.
Amasten Holding	2016-09-29	EGM	X	X	-	-	Byte av revisor till EY som förberedelse för listbyte från First North till Nasdaqs huvudlista.
Sagax	2016-10-07	EGM	-	X	-	-	Beslut om ändring av bolagsordningen (införande av nytt aktieslag), nyemission av stamaktier av serie D med företrädesrätt för befintliga aktieägare och bemyndigande för styrelsen att öka aktiekapitalet genom nyemission av stamaktier serie D med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. Beslut om bemyndigande för styrelsen att öka aktiekapitalet genom nyemissioner av aktier, teckningsoptioner och/eller konvertibler. <i>Länsförsäkringar</i> <i>Fondförvaltning</i> framförde att bemyndigandet är för brett då det innebär att nyemissioner kan överstiga tio procent av aktiekapitalet. <i>Länsförsäkringar</i> <i>Fondförvaltning</i> uppmanadestyrelsen att, om motsvarande bemyndigande kommer föreslås inför årsstämman 2017, överväga att ändra formuleringen så att bemyndigandet inte kan

							<i>överstiga tio procent av aktiekapitalet.”</i>
D. Carnegie & Co	2016-10-17	EGM	X	X	-	-	Nyval av styrelseordföranden, James Seppala och ledamoten Sven Erik Lilleland.
Platzer	2016-11-14	EGM	-	X	-	-	Nyemission i samband med förvärv av ett fastighetsbestånd av Volvo.
Apple Inc.	2017-02-28	AGM	-	-	Avstått 1-4 och 7-9.	5 och 6	Punkt 5 och 6. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska: • Redovisa och motivera sina donationer till välgörenhet • Öka mångfalden i bolagets styrelse och högsta ledning
Kungsleden	2017-03-06	EGM	X	-	Röstat nej till punkt 7. godkännande av styrelsens beslut om nyemission av stamaktier	-	Röstade nej till punkt 7 med motivering <i>bedömde att den föreslagna emissionen inte var nödvändig och inte skulle gynna aktieägarna. Vi hade hellre sett att investeringar finansierades med minskad utdelning, försäljning av vissa fastigheter, utgivande av obligationer, preferensaktier eller banklån.</i>
Nordea	2017-03-16	AGM	-	X	-	-	
Hufvudstaden	2017-03-23	AGM	-	X	-	-	
SEB	2017-03-28	AGM	-	X	-	-	
Fabege	2017-03-29	AGM	X	X	-	-	
Pandox	2017-03-29	AGM	-	X	-	-	
Swedbank	2017-03-30	AGM	-	X	-	-	
Volvo	2017-04-04	AGM	-	X	-	-	
AES	2017-04-20	AGM	-	-	Avstått 1-5	6	Punkt 6. Röstade för ett aktieägarförslag avseende att bolaget bör publicera en rapport över hur bolaget planerar anpassa sin verksamhet så att den anpassas till krav om minskad global uppvärmning
FastPartner	2017-04-25	AGM	X	X	-	-	Gjorde ett uttalande i samband med punkt 19, styrelsens förslag om bemyndigande för styrelsen att besluta om nyemission av stamaktier och/eller preferensaktier: <i>Länsförsäkringar Fondförvaltning framförde att bemyndigandet som föreslogs var för omfattande. Vi anser att det går att kalla till en extra bolagsstämma om det finns behov av en större nyemission. Som formuleringen är nu kan styrelsen besluta om en relativt</i>

							stor nyemission. Länsförsäkringar Fondförvaltning kommer nu att rösta ja till detta förslag men om styrelsen har för avsikt att begära ett bemyndigande om en nyemission vid årsstämman 2018 hoppas vi att ni ser över förslaget.
Hemfosa Fastigheter	2017-04-25	AGM	X	X	-	-	
Kungsleden	2017-04-25	AGM	X	X	-	-	
Wells Fargo	2017-04-25	AGM	-	-	Avstått 1-4	5 och 8-10	Punkt 5,8.9 och 10. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Publicera en rapport över förbättrad riskhantering och kontrollprocesser - Publicera en rapport över löneskillnader mellan män och kvinnor. - Rapportera sin lobbyingverksamhet - Anta en global policy rörande ursprungsbefolkningars rättigheter.
Atlas Copco	2017-04-26	AGM	-	X	-	-	
Bank of America	2017-04-26	AGM	-	-	Avstått 1-4	8	Punkt 8. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska publicera en rapport över löneskillnader mellan män och kvinnor.
General Electric	2017-04-26	AGM	-	-	Avstått 1-6	7 och 10	Punkt 7 och 10. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska redovisa sin lobbyingverksamhet samt sina donationer till välgörenhet.
Klövern	2017-04-26	AGM	-	X	-	-	
Magnolia Bostad	2017-04-26	AGM	-	X	-	-	
Thule Group	2017-04-26	AGM	-	X	-	-	
Wihlborgs	2017-04-26	AGM	X	X	-	-	
Catena	2017-04-27	AGM	X	X	-	-	
JM	2017-04-27	AGM	X	X	-	-	
Platzer	2017-04-27	AGM	-	X	-	-	
Nordic Waterproofing	2017-04-27	AGM	-	X	-	-	

Corem Property Group	2017-04-28	AGM	X	X	-	-	
NP3 Fastigheter	2017-05-02	AGM	X	X	-	-	
Investor	2017-05-03	AGM	-	X	-	-	
Lundin Petroleum	2017-05-04	AGM	-	X	-	-	Punkt 22. Länsförsäkringar röstade nej till aktieägarförslag rörande bolagets tidigare verksamhet i Sudan eftersom vi bedömer att det ännu inte är klarlagt vad Lundin Petroleum, dåvarande Lundin Oil, skulle ha haft för del i folkrättsbrottet. Inget uttalande på stämman gjordes.
Sagax	2017-05-04	AGM	-	Nej	Röstat nej till punkt 14 rörande Beslut om bemyndigande för styrelsen att öka aktiekapitalet genom nyemission av aktier, teckningsoptioner och/eller konvertibler	-	Punkt 13. Länsförsäkringar Fondförvaltning framförde att det av styrelsen föreslagna incitamentsprogrammet är ett föredöme i jämförelse med andra incitamentsprogram som föreslagits i andra bolag. Punkt 14. Beslut om bemyndigande för styrelsen att öka aktiekapitalet genom nyemissioner av aktier, teckningsoptioner och/eller konvertibler. <i>Länsförsäkringar Fondförvaltning frågade styrelsen om den beaktat den kommentar som lämnades på extrastämman den 7 oktober 2016 vilken avsåg att bemyndigandet var för brett då det innebar att nyemissioner kan överstiga tio procent av aktiekapitalet (bemyndigandet omfattar högst tio procent av röstetalet).</i> Länsförsäkringar Fondförvaltning hade den 6 oktober 2016 röstat ja till bemyndigandet men samtidigt bett styrelsen att överväga att ändra bemyndigandet till nästa gång. Det noterades att styrelsen hade övervägt detta men valt att inför årsstämman 2017 inte ändra sitt förslag. Därför röstade Länsförsäkringar Fondförvaltning nej till bemyndigandet.
Verizon	2017-05-04	AGM	-	-	Avstått 1-5	7	Punkt 7. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska rapportera mål för minskade utsläpp av växthusgaser.
H&M	2017-05-10	AGM	-	X	-	-	
D. Carnegie & Co	2017-05-10	AGM	X	X	-	-	
Balder	2017-05-11	AGM	-	X	-	-	

JP Morgan Chase	2017-05-16	AGM	-	-	Avstått 1-4	8	Punkt 8. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska publicera en rapport över löneskillnader för anställda i bolaget mellan män och kvinnor.
Nexam Chemical	2017-05-16	AGM	X	X	-	-	
Amasten Holding	2017-05-18	AGM	X	X	-	-	Punkt 13. Beslut om emissionsbemyndigande. Länsförsäkringar Fondförvaltning kontrollerade 73 procent av rösterna på stämman. Länsförsäkringar Fondförvaltning framförde att bemyndigandet är brett och i normalfallet skulle Länsförsäkringar Fondförvaltning rösta nej till detta men i detta fall görs ett undantag då vi bedömer att bolagets börsvärde är så pass litet att en begränsning på tio procent skulle innebära att bolaget endast kan göra en mindre emission mätt i kronor och bolaget är i en tillväxtfas.
Amazon	2017-05-23	AGM	-	-	Avstått 1-5	7	Punkt 7. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska inkludera hållbarhet i prestationsmålen för ledande befattningshavare.
Merck	2017-05-23	AGM	-	-	Avstått 1-5	8	Punkt 8. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska publicera en rapport över styrelsekompetens inom produktkvalitet och säkerhet
Stendörren	2017-05-23	AGM	X	X	-	-	
McDonalds	2017-05-24	AGM	-	-	Avstått 1-8	10 och 11	Punkt 10 och 11. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Inrätta en policy får utfasning av medicinsk antibiotika hos bolagets köttleverantörer. - Utfärda en rapport som utvärderar de negativa miljöeffekterna på marint liv och människor till följd av bolagets användning av polystyren-skumkoppar.
Chevron	2017-05-31	AGM	-	-	Avstått 1-4	5,7,8 och 10	Punkt 5,7,8 och 10. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Publicera en årlig rapport rörande bolagets lobbyingverksamhet. - Analysera potentiella effekter på bolagets verksamhet utifrån klimatförändringsscenari er. - Utvärdera bolagets agerande vid samhällets övergång till en

							lågkoldioxid ekonomi. Tillsätta minst en oberoende styrelseledamot med kompetens och erfarenhet inom miljöfrågor.
Exxon Mobil	2017-05-31	AGM	-	-	Avstått 1-7	10 och 12-13	Punkt 10,12 och 13. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Publicera en rapport över bolagets lobbyingverksamhet - Analysera potentiella effekter på bolaget till följd av klimatrelaterade regleringar - Rapportera sina åtgärder för att minska bolagets metanutsläpp
Facebook	2017-06-01	AGM	-	-	Avstått 1-3	4 och 6	Punkt 4 och 6. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Rapportera sin lobbyingverksamhet - Publicera en rapport om löneskillnaderna mellan män och kvinnor.
Alphabet	2017-06-07	AGM	-	.	Avstått 1-6	7-10	Punkt 7, 8, 9 och 10. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska - Rapportera sin lobbyingverksamhet - Rapportera sina politiska donationer - Publicera en rapport om löneskillnaderna mellan män och kvinnor. - Rapportera sina donationer till välgörenhet.
Comcast	2017-06-08	AGM	-	-	Avstått 1-4	5	Punkt 5. Röstade för aktieägarförslag om att bolaget ska rapportera sin lobbyingverksamhet.

Dialog främsta verktyget för att påverka

Så förvaltar vi kundernas pengar

Länsförsäkringar har intern förvaltning av de fonder som investerar i svenska aktier.² Dessutom förvaltar Länsförsäkringar internt fem allokeringsfonder som i sin tur investerar i Länsförsäkringars fondutbud av egna och externa rekommenderade fonder. Övriga investeringar förvaltas av externa förvaltare genom fonder eller diskretionära mandat. Vår investeringsfilosofi bygger på att använda ledande förvaltare i Sverige och utomlands med olika placeringsområden och förvaltningsstilar. Vi har hållbarhetskrav vid upphandling av nya förvaltare och vi följer årligen upp hur förvaltarna jobbar med att få in hållbarhetsfrågor i sin förvaltningsmodell. Förvaltarna tillämpar olika metoder beroende på investeringsfilosofi och tillgångsslag. Flera av de förvaltare som vi använder har ökat sitt fokus på hållbarhetsfrågor i investeringsanalys, investeringsbeslut och/eller i påverkansdialoger det senaste året. Majoriteten av Länsförsäkringars ABs externa förvaltare har skrivit under FNs Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI).

Så här granskar vi investeringarna

Länsförsäkringar AB verkar för att de bolag som vi investerar i ska följa de internationella konventioner och överenskommelser som Sverige har skrivit under, däribland konventioner om miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen, och dessutom följer de initiativ som Sverige står bakom, som FNs Global Compact. Vi anlitar en extern etikonsultfirma, GES International, för genomlysning av noterade bolag i syfte att identifiera bolag som kan misstänkas bryta mot konventionerna. Genomlysningen gör vi fyra gånger per år för innehaven i våra egna fonder. Övriga innehav genomlyser vi två gånger per år. Genomlysningen gäller både för direkta noterade innehav (diskretionära mandat), och indirekta noterade innehav (fonder), inklusive våra rekommenderade externa fonder.

1. Om bolag som vi har investerat i misstänks **kränka internationella konventioner** inleder etikonsultfirman en granskning av **incidenten**.
2. Om incidenten kan kopplas till en **indikation om kränkning** av en konvention inleder etikonsulten en djupare undersökning för att kontrollera fakta. Ibland slutar dialogen på detta stadium som ett led i att kränkning inte kan verifieras eller på grund av att bolaget agerar och vidtar förbättringsåtgärder.
3. Om **kränkning kan verifieras** och bolaget inte har adresserat problemet i tillräcklig omfattning inleds en fördjupad dialog med bolaget. Målsättningen med dialogen är att påverka bolaget att upphöra med kränkningen och vidta förebyggande åtgärder så att kränkningen inte upprepas i framtiden. En sista utväg om dialogen inte ger önskvärt resultat är att utesluta bolaget. Etikonsultfirman för dialog med alla de bolag som fastnat i deras filter, det vill säga med bolag rörande samtliga av de tre stegen. Dialogerna som de har med bolagen görs på uppdrag av Länsförsäkringar AB och deras övriga kunder. Vi har valt att i huvudsak engagera oss i dialog med bolag som finns på konsultens lista av verifierade kränkningar. Dessutom för vi dialog med ett urval av bolag där indikation om kränkning finns. Flera av de externa förvaltarna som Länsförsäkringar AB använder har dessutom egna genomlysningsprocesser av de investeringar de gör och för även dialoger med bolag. En lista med pågående dialogbolag kan laddas ned från vår hemsida.

Vi utesluter bolag när dialogen inte lyckas

Om vi märker att dialogen med bolag kopplade till kränkning av konventionerna inte når önskvärt resultat utesluter vi bolaget. Detsamma gör vi med bolag som kan kopplas till kontroversiella vapen (kärnvapen, klusterbomber och antipersonella landminor). Även gruvbolag och energibolag vars omsättning från förbränningskol överstiger 20 procent av omsättningen utesluts. Vi utesluter bolag i våra egna fonder och i våra direktinvesteringar samt så långt som det är möjligt i indirekta aktie- och företagsobligationsinnehav, så som externa fonder. En lista över uteslutna bolag kan laddas ned från vår hemsida.

Förebyggande dialoger och samarbeten med andra investerare

Länsförsäkringar AB deltar också i dialoger med ett antal bolag i förebyggande syfte för att säkerställa att bolagen har ett aktivt hållbarhetsarbete och arbetar proaktivt med att hantera hållbarhetsrisker. Vi samarbetar med andra investerare kring hållbarhetsfrågor och deltar aktivt i investerarinitiativen CDP, Fondbolagens förening, Hållbart Värdeskapande, Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden (IÄF), PRI och Swesif. I ägarstyrningsrapporten för helåret 2016 kan du läsa mer om dessa dialoger och samarbeten.

² Omfattar Länsförsäkringar Sverige Aktiv, Länsförsäkringar Fastighetsfond och Länsförsäkringar Småbolag Sverige.

Nästa rapport

I februari 2018 publiceras ägarstyrningsrapport för helåret 2017.

Vill du veta mer?

På vår hemsida www.lansforsakringar.se hittar du mer information om:

- Vårt fondsortiment och kunderbjudande
- Hållbarhetsprofil på olika fonder
- Koldioxidavtryck i våra fonder
- Vår ägarpolicy
- Bolag som omfattas av dialog
- Uteslutna bolag
- Hur vi har röstat i bolag
- Vår hållbarhetsrapport

Kontaktuppgifter

Frågor kring **Länsförsäkringar Fondförvaltnings** arbete med ansvarsfulla investeringar
ansvarsfullainvesteringar@lansforsakringar.se

Frågor kring **Länsförsäkringar ABs** arbete med ansvarsfulla investeringar
ESG@lansforsakringar.se

Frågor rörande Länsförsäkringar Fondförvaltnings arbete med **ägarstyrning**
johannes.wingborg@lansforsakringar.se